

Laboratori de les Arts
Servei de Música

EL VIATGE DEL CARGOL

Taller de música per a parvulari i cicle inicial de primària

CaixaForum
Fundació "la Caixa"

EL VIATGE DEL CARGOL

Taller de música per a parvulari i cycle inicial de primària

Edita: Fundació "la Caixa"
Coordinació de l'edició: Servei Educatiu – Laboratori de les Arts
Textos: Pep Gol
Disseny gràfic: Accent, estratègies de comunicació.
© de l'edició de 2004, Fundació "la Caixa"
© dels textos, l'autor

Un conte com a vehicle

Una tarda, passejant per la platja, vaig sentir uns pescadors que explicaven el viatge que havia fet un cargol de mar buscant nous amics. La història em va agradar tant que vaig decidir posar-hi música. En aquell moment no portava cap instrument. Per això, vaig agafar uns quants objectes que hi havia per allà i em vaig posar a tocar. Avui us he portat aquests instruments. Voleu ajudar-me a fer la música?

Amb aquest inici plantegem una activitat en què els nens han de fer la música i els ambients sonors d'un conte utilitzant instruments construïts amb materials senzills i fàcilment reproduïbles a l'escola o a casa.

Un conte pot ser un mitjà excel·lent per fer música. A partir d'un narrador que ens explica una història o a partir d'unes il·lustracions, qualsevol conte pot tenir, a més, el suport d'un ambient musical, un ritme o una cançó.

Les possibilitats són molt grans. Per exemple, en una escena de mar podem imitar el so de les onades, del

vent, d'una gavina... Com la il·lustració o la narració parla del mar, el nostre subconscient associa tots aquests sons al concepte «mar». També podem recórrer a un ritme suau o una cançó, segons el que ens interessi més en aquell moment concret de la història.

El conte ens servirà com a fil argumental per donar continuïtat a diferents elements musicals que per ells mateixos no tindrien cap relació, i ens ajuda a mantenir l'atenció des del començament fins al final.

El conte del cargol

Hi havia una vegada un cargol que vivia tot sol. Com que s'avorria, es passava tota l'estona comptant onades: una, dues, tres, quatre, cinc, sis.... De sobte, va sentir una música: era un cor d'estrelles, cavallets i gambes que li cantaven:

Cargol, Cargol, què fas tan sol
Cargol, Cargol, vés a fer un vol

Ja estava bé de tant comptar!!! El que havia de fer era enfil·lar-se damunt d'una onada i anar a fer un vol per veure si trobava amics per jugar i divertir-se. I això és el que va fer: va anar a buscar la seva planxa de surf, va esperar una onada ben gran i es va deixar endur. De seguida, un banc de sardines i un dofí el van voler acompanyar tot fent un concurs de salts... Una balena va voler afegir-se al joc i es va posar a saltar també amb ells.

Però el dia es va posar fosc, fosc, fosc. Els núvols van tapar el sol i el vent va començar a bufar... Va caure un llamp, i va començar ploure cada cop més fort. Per sort el nostre cargol va poder arribar a una illa propera i es va protegir dins una gran petxina. Estava tan cansat que al cap d'una estona s'hi va quedar ben adormit.

El van despertar un munt d'animals que saltaven i cridaven al seu voltant. De sobte van sentir un so molt fort i tots es van espantar i van pujar corrent dalt d'una palmera. Era un mico que portava una trompeta, els va dir que no s'espantessin, que els ensenyaria com sonava i es va posar a tocar. Era un extraordinari trompetista!!!! En aquell moment van aparèixer les sardines, els dofins, la balena, les estrelles i els cavallets de mar, les gambes, les gavines, els lloros, que juntament amb el mico van cantar:

Cargol, Cargol, quin enrenou
Cargol, Cargol, ja no estàs sol

Guió musical del conte

El conte té 12 vinyetes o escenes de l'il·lustrador Sebastià Serra i cada una d'elles ens suggereix un ambient musical.

1. **El cargol està a la platja avorrit comptant les onades.**

amb maraques de diferent mida reproduïm el so de les onades fent un crescendo de fluix a fort i d'agut a greu.

2. **Gambes, estrelles i cavallets de mar canten la cançó del cargol.**

Sobre una acompanyament pregravat cantem la cançó del cargol:

*Cargol, Cargol, que fas tan sol
Cargol, Cargol, ves a fer un vol*

3. **El cargol agafa una planxa de surf i se'n va a fer un vol.**

Fregant amb bosses d'escombraries reproduïm el so continu d'una onada

4. **El cargol es troba un grup de sardines i un dofi que fan un concurs de salts.**

Reproduïm un ritme amb instruments de corda (caixa de cartró amb gomes), ampolles retallades i maraques.

5. **Una balena s'afegeix al concurs de salts.**

Fem un ritme amb tambors, ampolles retallades i maraques greus.

6. **El cel es torna fosc i bufa vent.**

Amb ampolles petites retallades fem un redoblament imitant el vent.

7. **Esclata una tempesta: plou i cauen llamps.**

Amb ampolles grans retallades imitem el so de la pluja i amb una planxa metàl·lica i tambors reproduïm els llamps i els trons.

8. **El cargol s'amaga sota una fulla, la pluja para i cau una gota.**

Amb un instrument de percussió fem el so d'una gota.

9. **El cargol es desperta envoltat d'animals.**

Amb tambors de fricció (fets amb un got i un cordill), un tub ondulat i la veu, imitem els sons dels animals.

10. **Els animals senten un soroll molt fort i fugen corrents.**

Amb instruments de percussió de fusta fem arpegis ascendents

11. **El soroll ve d'un mico que toca una trompeta.**

Introducció musical interpretada en directe amb trompeta.

12. **Tots els animals ballen i canten la cançó final.**

Sobre un acompanyament pregravat, cantem el tema final amb interludis de trompeta.

*Cargol, Cargol, quin enrenou
Cargol, Cargol, ja no estàs sol*

La pel·lícula

Com a final i resum de l'activitat, projectarem un DVD del conte *El viatge del cargol*.

Les imatges, ara animades, van acompanyades de la música que hem fet i d'una veu que narra el conte.

A cada grup participant li donarem una còpia del DVD que conté, a més del conte final, totes les escenes, amb una durada de 3 minuts per escena (si voleu que les escenes siguin més curtes, les podeu fer avançar passant de *track*) i sense so, de manera que el podeu tornar a reproduir a l'escola o crear una música i una narració diferents.

Contingut musical

Durant el taller treballarem els conceptes musicals següents.

- **Timbre:** Escoltarem i compararem diferents sons .
- **Intensitat i dinàmica:** Flux i fort, redoblament, crescendo i decrescendo.
- **Altura: agut i greu.** Relació entre la mida de l'instrument i el so que emet: com més petit és l'instrument, més agut sona. Arpegjis i escales ascendents i descendents.
- **Ritme:** Practicarem ritmes en grup a l'uníson i dividint el grup en dos.
- **Cantar:** Cantarem la cançó del cargol, que és un motiu que es repeteix al principi i al final del conte.

Construïm instruments

El món dels instruments musicals és complex. Normalment són cars i exigeixen un llarg aprenentatge. Això pot crear dificultats a l'hora de disfrutar de la música com a intèrprets, i precisament passar-s'ho bé és el més important quan ens iniciem en la música.

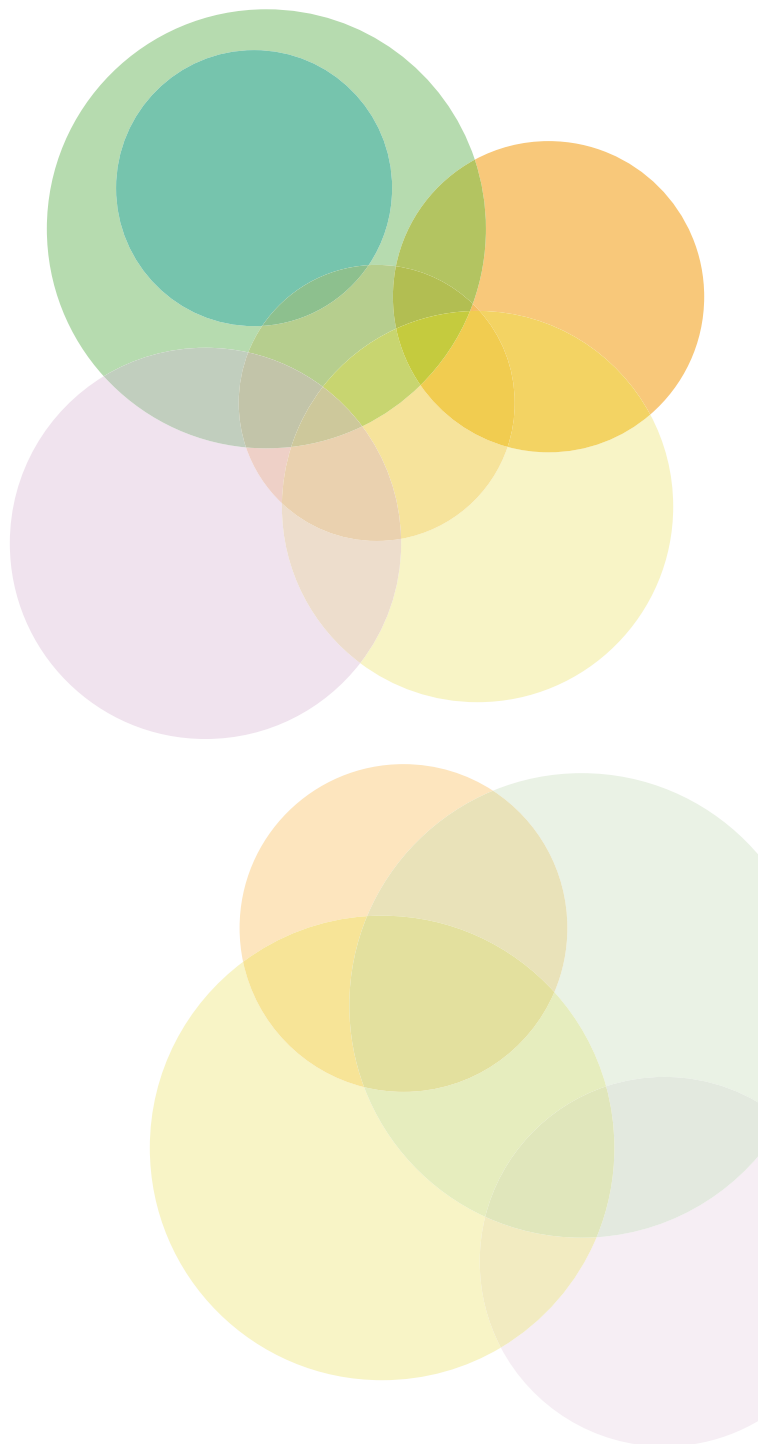
Us proposem que us feu vosaltres mateixos uns quants instruments amb materials senzills, com ara gots, caixes de cartró o ampolles. No pretenem que aquests instruments substituïxin els instruments tradicionals sinó que els complementin, perquè amplieu l'orquestra de l'escola.

Construir instruments musicals és una activitat que relaciona aspectes molt diversos, per això ens pot ser

molt útil per a l'aprenentatge de la música, la física, la psicomotricitat, la plàstica o l'ecologia, entre altres camps.

La finalitat principal és fer música amb aquests instruments (la sensació de tocar l'instrument que tu mateix t'has construït és única). Però, a més, ens poden servir per entendre el mecanisme de la producció del so en els instruments tradicionals, podem estudiar els materials que hem utilitzat i comparar-los, els podem decorar...

A continuació, us proposem uns quants instruments de fàcil construcció.

Maraques

Material

- Dos gots (o pots de iogurt o envasos) de la mateixa mida...
- Cinta adhesiva
- Soja, arròs, mongetes...

Eines

- Tisores

Construcció

1. Omplim un dels envasos amb arròs, soja, mongetes...

2. Posem l'altre envàs a sobre i els unim amb la cinta adhesiva.

3. El podem decorar amb gomets, pintura, cintes adhesives de colors, etc.

→ Com el toquem

Sacsegem les maraques amb la mà.

→ Observacions

Ens permet treballar en grup el concepte de fort i flux. Podem provar de fer un redoblament, un crescendo i un decrescendo.

Si tenim objectes de mides diferents, omplim els més grans amb materials grans (cigrons, mongetes) i els petits amb materials petits (soja, arròs).

Els podem ordenar de greu a agut. Només escoltant l'instrument, podem jugar a aparellar els sons iguals.

Instrumentets fets amb ampolles

Material

- Ampolles d'aigua mineral de plàstic grans i petites

Eines

- Tisores

Construcció de l'instrument A

1. Retallem la base d'una ampolla gran arran del final.
2. Retallem la base d'una ampolla gran a 10 cm del final.
3. Retallem la base d'una ampolla petita arran del final.

→ Com el toquem

L'agafem amb una mà per l'extrem del tap i percu-dim sobre l'altra mà oberta.

→ Observacions

Cada ampolla farà un so diferent.

Podem dividir el grup en dos o tres subgrups i practicar jocs rítmics.

Podem provar noves mides i buscar nous sons.

Construcció de l'instrument B

1. Retallem la base d'una ampolla arran del final.
2. Retallem tires d'un centímetre d'amplada tot al llarg de l'ampolla.

→ Com el toquem

Agafem l'ampolla per l'extrem del tap i la sacsegem.

→ Observacions

Ens permet treballar en grup el concepte fort i flux.

Podem imitar el so del vent o de les onades.

Instrumentes «de corda»

Material

- Una capsa de cartró (o qualsevol capsa, galleda, pot...)
- Gomes elàstiques

Construcció

Passem les gomes al voltant de la capsa (en podem posar una, dues, tres, quatre...).

→ Com el toquem

Pincem la goma amb els dits i la deixem anar.

Si tibem mes o menys les gomes, obtindrem sons més aguts o més greus.

→ Observacions

És fàcil veure la vibració de la goma. Podem explicar que el so és produït per una vibració.

Podem ordenar les gomes del so més agut al més greu.

Podem afinar les gomes entre elles.

Tambors de fricció

Material i eines

- Un got de plàstic o bé la meitat inferior d'una ampolla de plàstic
- 50 cm de cordill (millor de cotó)
- Un escuradents o un palet

Eines

- Un punxó, un clau o un filaberquí
- Tisores

Construcció

1. Foradem la base del got amb el punxó.
2. Passem el cordill pel forat i el lliguem a un escuradents.

→ Com el toquem

Mullem el cordill i el freguem amb els dits de dalt a baix.

→ Observacions

Si utilitzem gots i pots de mides diferents, tindrem més varietat de sons.

Si variem la tensió i el ritme, obtindrem sons diferents.

Podem imitar sons d'animals i provar d'establir un diàleg entre ells.

